

Žinomas Lietuvos žurnalas *Kultūros barai* 2019 m. 10 ir 11 nr. išspausdino RAIMUNDO KLIMAVIČIAUS rašinį, vieno archyvinio tyrimo įdomią ataskaitą, pavadinimu *Dingę tarp Stokholmo ir Toronto*. Tai ne vien į detektyvinį pasakojimą panaši istorija. Tai kartu žvilgsnis į Lietuvos likimą skaudžiais 1940 metais, kai kurių valstybių tuometinį elgesį, sovietams okupavus Lietuvą. Žurnalui skirtas rašinys ilgas, tad spaudai parengėme I dalies atpasakojimą, II dalį apie diplomatinį dokumentų paieškas Toronte spausdiname ištaisai. TŽ redakcija

DINGĘ TARP STOKHOLMO IR TORONTO

Vieno archyvinio tyrimo ataskaita

Antrajam pasauliniam karui dar neprasidėjus, bet Europoje jau tvyrant nuojautai iš Užsienio reikalų ministerijos Kaune į Lietuvos pasiuntinybę Stokholme apsaugos tikslais buvo išvežtos kelios dokumentų dėžės. Lietuvos istorija žino ne vieną atvejį, kai vertybės, svarbios tautai ir valstybei, siekiant apsaugoti jas nuo sunaikinimo ar pagrobimo, buvo paslėptos taip, kad lig šiol jų nerandama. Taip atsitiko ir su šiais dokumentais, jie dingo kažkur tarp Stokholmo ir Toronto. Lietuvos ambasados Švedijoje iniciatyva 2008 metais bandyta jų ieškoti Stokholmo archyvuose, tačiau nesėkmingai. Viena iš priežasčių, atrodo, nepadaryti namų darbai – neieškota informacijos šiuo klausimu Lietuvos archyvuose.

Sumanyta to imtis šiemet parėmė koncerno *MG Baltic* įsteigtas Vasario 16-osios fondas, kurio Taryba, įvertinusi pateikto projekto svarbą Lietuvos archyvų istorijai, skyrė lėšų tyrinėjimams. Atsižvelgta ir į neatmestą galimybę, kad kartu su ieškomais dokumentais galėjo būti išvežtas ir Vasario 16-osios Aktas, atspausdintas rašomąja mašinėle. Įgyvendinant šį projektą, paieškos, atliktos Lietuvos centriname archyve, nebuvo bevaisės. Ką pavyko išaiškinti, pateikiama šiame straipsnyje – rašinio įžangoje rašo R.Klimavičius.

Lietuvos pasiuntinybės Stokholme likimas

Tyrimo autorius nuosekliai keliauja ieškomų dokumentų pėdsakais, remdamasis Lietuvos buvusio sekretoriaus Vlodo Žilinsko atsiminimais apie 1939 metus iš Lietuvos išvežtus dokumentus. Savo atsiminimuose rašydamas, kaip Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, 1940 m. rugpjūčio 21 d. buvo uždaryta Lietuvos pasiuntinybė Stokholme, o jos turtas perduotas sovietams, diplomatas užsiminė apie 5 dėžes originalių diplomatinį dokumentų, kurie buvo siunčiami į JAV, bet dėl prasidėjusio karo užstrigo Stokholme. Tuo metu čia dirbo diplomatas Vytautas Jonas Gylys (1886-1959), nuo 1937 metų ėjęs įgaliotojo ministerio ir nepaprastojo pasiuntinio pareigas Švedijoje, nuo 1938 dar ir Norvegijoje ir Danijoje, su pagrindine būstine Stokholme. Pasak V. Žilinsko, V. Gylys susisiekė su S. Curman, švedų architektu, architektūros istorijos profesoriumi ir ilgamečiu švedų lietuvių draugijos pirmininku, norėdamas saugiai paslėpti dėžes. Tyrimo metu tarp daugelio dokumentų buvo rastas raštas, kuriame paminėta dėžių pergabenimas į Švediją 1939 rugsėjo 30 d. laivu „Marienholm“, specialiai pastatytu 1934 metais susisiekimui su Lietuva. Dėžės buvo atgabentos į Stokholmą ir perduotos Lietuvos pasiuntinybei. Jau vėliau V. Gylys klausia, kaip saugiau padėti tas dėžes, tačiau iš Lietuvos URM nurodymo taip ir nesulaukė.

1940 metais rugpjūčio 3 d. Lietuva buvo įjungta į SSSR sudėtį. Marionetinė Lietuvos vyriausybė nurodė Lietuvos pasiuntinybėms ir konsulatams nutraukti veiklą. Švedijos vyriausybė pakluso ir okupuotą Baltijos valstybių pasiuntiniams įsakė uždaryti savo atstovybes bei konsulatus, o patalpas, archyvus ir turtą perduoti sovietų ambasados įgaliotiniui. Tuometinė SSSR ambasadorė Švedijoje Aleksandra Kolontaj jau rugpjūčio 9 d. paragino Gylį kuo greičiau perduoti visą pasiuntinybės turtą ir archyvus. Pasiuntinys V. Gylys iš anksto pasirūpino ir asmeniniu būstu, persikraustė ten. Iš pasiuntinybės pasiėmė labai nedaug, tiek kiek tilpo mažame bute. Inventorines knygas sudegino, slapta susirašinėjimą pasiėmė V. Gylys. Pasiuntinybės patalpas kartu su protesto nota Žilinskas perdavė Švedijos URM atstovui Nylanderui. Sovietų diplomatai, atvykę perimti patalpų, rado tik kasos knygas, finansinius dokumentus, konsulines bylas, tuščią geležinę spintą ir protesto vardan iki pusės stiebo nuleistą Lietuvos vėliavą. Lietuvos diplomatai turėjo tik 10 dienų pasiuntinybės uždarymui. V. Žilinsko atsiminimuose pateikta informacija, kad dėžės buvo paslėptos valdžios rūsiuose, padedant Curman. Tikėtina, kad Gylys kreipėsi į Curman ir šiuo atveju, kaip ir 1940 metų

Lietuvos kultūros žurnalo „Kultūros barai“ viršelis

birželio 22 d., sužinojęs apie Švedijos ketinimą perduoti sovietams Lietuvos aukso atsargas, saugomas Riksbanke. Deja, Švedijos vyriausybė į jokių prašymus neatsižvelgė ir perdavė Lietuvos aukso atsargas Sovietų Sąjungai, patvirtindama, kad Lietuvos jau nebelaiko suverenia valstybe.

Švedijos vyriausybė netrukus pranešė Lietuvos diplomatams, kad diplomatinį statusą jie dar turės 6 mėn., po to bus laikomi paprastais svetimšaliais. Lietuvos diplomatai neišvyko, tęsė darbą emigracijoje vadovaujant Stasiui Lozoraičiui. 1942 metais Gylys ir Žilinskas vėl gavo diplomatinės vizos būti Švedijoje, o švedų valdžios institucijos pripažino jų išduodamus įvairius dokumentus. Tai liudijo, kad Švedijos politika Lietuvos atžvilgiu pasikeitė. 1943 Gylio laiške Šauliui, gyvenusiam Šveicarijoje, užsiminama apie tas dvi dėžes ir klausima, kaip elgtis su jomis. Iš to laiško aišku, kiek ten būta dokumentų („apie porą šimtų kilogramų“) ir kad Gyliui nebuvo žinomas dokumentų turinys. 1943 Stokholme buvo suburtas Lietuvių komitetas: jam priklausė V. Gylys, V. Žilinskas, I. Jurkūnas-Šeinius, A. Vokietaitis. Jie tikriausiai žinojo apie diplomatinį dokumentų dėžes, bet jų buvimo vieta buvo žinoma tik V. Gyliui, nes jų tarpusavio santykiai su Šeiniumi ir Žilinsku buvo labai pašliję. Šaulys laišku davė leidimą atplėšti dėžes ir patikslinti jų turinį, surašant tikslų protokolą. Tačiau sprendžiant iš vėlesnio susirašinėjimo, tos dėžės, neaišku kodėl, taip ir liko neatidarytos. O politinė situacija keitėsi.

Jau 1944 metų vasarą į Lietuvą sugrįžo sovietinė kariuomenė, o prieš tai iš Lietuvos į Europą pasitraukė tūkstančiai Lietuvos gyventojų. 1944 JAV buvo įsteigta BALF organizacija pagalbai karo pabėgėliams, jie turėjo skyrius įvairiose valstybėse. BALF pirmininkas kun. Juozas Končius, 1945 pabaigoje atvykęs į Europą, lankėsi Švedijoje ir Danijoje, ten susitiko su Lietuvos diplomatais. Jų tarpusavio santykiai buvo įtempti, labiausia dėl pinigų kontrolės, anot Končiaus. Tuomet visi šalpos reikalai iš Lietuvių komiteto buvo perduoti Lietuvių draugijai, rėmusiai V. Gylį.

Gylys pasiūlė, kad dokumentus iš Stokholmo į Š. Ameriką galėtų saugiausiai pervežti kun. Končius, kurio daiktai netikrinami. Šaulys sutiko, pasiūlė dokumentus perduoti Marijonų įstaigai (JAV), nurodė, kad prieš perduodant Končiui būtų sudarytas labai tikslus sąrašas ir jo nuorašas atsiųstas jam. Kun. Končius savo kelionę po Europą baigė 1946 m. spalio 4 dieną ir iš Paryžiaus išskrido į Niujorką. Švedijoje jis daugiau nesilankė. Jau būdamas JAV Končius nurodė BALF'o reikalų vedėjui panaikinti Švedijos skyriaus komitetą, visus šalpos reikalus perduodant tvarkyti naujai paskirtam įgaliotiniui, nebemokėti pašalpų Šeiniui ir Gyliui – „jie ir taip gyvena karališkai“.

Tad labiausiai tikėtina, kad dokumentų dėžės liko Stokholme.

Pėdsakai veda į Torontą

Emigracija į Kanadą

Pasibaigus II Pasauliniam karui, Europa buvo padalyta į dvi stovyklas. Tarp nugalėtojų – Sovietų Sąjungos ir buvusių jos sąjungininkių – nusileido aklina *Geležinė uždanga*. Lietuva liko okupuota Raudonosios armijos, o neutralių Europos valstybių politika rėmėsi nuostata „neerzinkime sovietų“. 1945 m. vasarą Švedijos vyriausybė nepratęsė diplomatinį vizų ten rezidavusiems Lietuvos diplomatams. Šveicarija 1946 m. lapkričio mėnesį sustabdė Lietuvos pasiuntinybės veiklą. Per keletą metų nuo karo pabaigos daug pabėgėlių iš Lietuvos persikėlė gyventi į Šiaurės ir Pietų Amerikos šalis, į Australiją. Švedijoje jų liko mažai. Susidarius tokiai situacijai, Vytautas Gylys nusprendė iš Stokholmo vykti į Kanadą. 1949 m. balandžio 1 d. iš Geteborgo uosto išplaukė laineris „Gripsholm“, kuriuo į Niujorką keliavo 631 keleivis, tarp jų buvo ir Gylys su žmona Vanda. Buvęs pasiuntinys vyko kaip privatus asmuo.

Taip jau sutapo, kad tų pačių metų gegužės 24 d. mirė Lietuvos generalinis garbės konsulas Kanadoje Geraldas Grantas-Suttie's, šias pareigas ėjęs nuo 1937 metų, rezidavęs Toronte. Lietuvos diplomatijos šefas Stasys Lozoraitis generaliniu garbės konsulu Toronte nuo 1949 m. lapkričio 1 d. paskyrė V. Gylį. Lietuvos atstovu Švedijoje tapo Vladas Žilinskas, kurį 1949 m. spalio 12 d. Lozoraitis paskyrė reikalų patikėtiniu. Prieš paskyrimą Žilinsko paprašyta pasidalyti jam žinoma informacija apie padėtį Švedijoje, išvykus Gyliui. Vienas iš klausimų buvo apie pasiuntinybės Stokholme archyvą. Būsimasis reikalų patikėtinis atsakė, kad po pasiuntinybės perdavimo sovietams jam nėra žinomas Gylio pasiliktos archyvo dalies likimas, bet nurodė, kad „vienoje vietoje Stokholme buvo padėtos dvi didžiulės dėžės, prieš pat karą gautos iš mūsų užsienio ministerijos. Jose, berods, buvo sudėti Lietuvos sutarčių originalai.“ Iš šios citatos galima daryti išvadą, kad Žilinskas nežinojo, kur dėžės buvo saugomos. Priešingu atveju tikrai būtų apie tai pranešęs Lozoraičiui. Taigi Edvardui Turauskui 1946 m. pasitraukus iš diplomatinės tarnybos, 1948 m. mirus Jurgiui Šauliui, liko trys Lietuvos diplomatai, žinoję apie dėžes su URM dokumentais: V. Gylys, V. Žilinskas ir S. Lozoraitis. Tačiau tik pirmasis iš jų žinojo tų dėžių saugojimo vietą Stokholme. Nėra jokių dokumentinių įrodymų, kas toms dėžėms atsitiko, Gyliui išvykstant iš Švedijos. Neaišku, ar jos kartu su diplomatu išplaukė į Kanadą, ar liko Stokholme. Tikra yra tik tai, kad dešimt metų jomis niekas, bent jau oficialiai, nesidomėjo.

Generalinio konsulo mirtis

Tapęs Lietuvos generaliniu garbės konsulu Toronte, šias pareigas V. Gylys ėjo iki pat mirties, netikėtai ištikusios 1959 m. birželio 14-ąją. Dieną prieš tai konsulas buvo išvykęs į užmiestį švęsti Antaninių. Besisvečiuodamas pajuto stiprų nugaros skausmą. Tą patį vakarą grįžo namo, nes kitą dieną ketino dalyvauti 1941 m. birželio 14 d. masinių trėmimų minėjime. Tačiau ten nenuvyko, nes pasijuto labai blogai, buvo iškviesta greitoji pagalba. Pakeliui į Toronto Šv. Juozapo ligoninę diplomatas mirė. Priežastis – koronarinė trombozė. Po garbės konsulo mirties reikėjo perimti konsulato, kuris buvo Gylių namuose, archyvą. Lietuvos atstovas Vašingtone Juozas Kajeckas pavedė konsului Čikagoje Petriui Daužvardžiui, per V. Gylio laidotuves atstovavusiam Lietuvos diplomatinei tarnybai (LDT), pasidomėti konsulato bylomis ir pasirūpinti, kad jos „nepatektų į neatsakingas rankas.“ Daužvardis apžiūrėjo patalpas, kur buvo laikomi dokumentai, sudėti į keturias spintas. Trys buvo perimtos iš konsulo Grantas-Suttie'o ir laikomos rūsyje, viena priklausė Gyliui ir stovėjo kabinete.

Nukelta į 5-ą psl.

Dingę tarp Stokholmo ir Toronto

Atkelta iš 4-o psl.

Joje ir konsulo rašomajame stale bei lentynose buvo sukrautos einamųjų reikalų bylos. Daužvardis susitarė su Gylie, kad ji atrinks konsulato dokumentus, perkels juos į rūšį ir nieko prie jų neprileis, kol bus paskirtas naujas generalinis konsulas. Apie tai buvo informuotas ir LDT šefas Lozoraitis. Tačiau naujo konsulo paieškos, jo kandidatūros derinimas su Kanados vyriausybe užtruko keletą metų. Toronto konsulato archyvą visą tą laiką savo namuose saugojo Gylie. Ji kreipėsi į Lietuvos atstovybę Vašingtone, prašydama našlės pensijos, nes jos vyras buvo ilgametis diplomatinės tarnybos darbuotojas. Tačiau JAV Valstybės departamentas nesutiko, kad LDT skirtos lėšos būtų naudojamos pensijai mokėti. Ši žinia labai papiktino Gylie, kuri sunkiai vertėsi iš atsitiktinių darbų.

Netikėta žinia iš Valstybės departamento

Kajeckas, 1961 m. kovo viduryje lankydamasis JAV Valstybės departamente, iš vieno pareigūno sužinojo, kad per JAV konsulatą Kanadoje departamentas gavo Gylieš pasiūlymą nupirkti Kongreso bibliotekai 22 dėžes dokumentų, esančių pas ją. Esą taip būtų atlyginta už jų transportavimo išlaidas, kurių Gyliei niekas nekompensavo. Lietuvos atstovas iš to pokalbio suprato, kad turimas omenyje dokumentų gabenimas iš Stokholmo į Kanadą. Kokius konkrečiai dokumentus buvo siūloma parduoti, pareigūnas nežinojo, nes pardavėja jų sąrašo nepateikė. Kajeckas pareigūnui paaiškino, kad Gyliei tie dokumentai nepriklauso, jie yra Lietuvos valstybės nuosavybė, nes manė, kad kalbama apie pasiuntinybės Švedijoje archyvinę bylą. Departamento pareigūnas su tokiu argumentu sutiko ir nurodė, kad informuos JAV konsulatą Kanadoje. Jei Gylie pakartotinai kreiptųsi, jai bus pasiūlyta dėl tų dokumentų susisiekti su Lietuvos atstovybe Vašingtone. Apie įvykusį pokalbį pranešta Daužvardžiui ir pavesta išsiaiškinti šį keblų reikalą. Kajeckas kovo 25 d. raštu jam nurodė per būsimą pasimatymą su Gylie neatskleisti, iš kur sužinota apie jos ketinimą parduoti dokumentus. Jei našlė neįsistatytų „prekė“ (taip rašte vadinamos archyvinės bylos), reikėtų sakyti, kad apie tai užsiminęs pats Gylis, lankydamasis Vašingtone pasiuntinio Povilo Žadeikio laidotuvėse 1957 m. Tame Kajecko rašte pateikta ir papildomos informacijos apie bandomus parduoti dokumentus: „...paaiškėjo, kad toji prekė yra Užsienio kilmės ir jos tarpe yra originalių dalykų ir, daleidžiu, sutarčių tekstų. Tai aiškiai kalba už prekės kilmę ir šiek tiek apie jos rūšį. Iš kiekio tenka spręsti, kad rūšis įvairi, bet svarbi. Kitaip nebūtų buvę užsiimta jos gelbėjimu.“ Kas šios „paaiškėjusios“ informacijos šaltinis, rašte nenurodyta. Kajeckas galėjo ją gauti iš Lozoraičio, kurį, kaip diplomatijos šefą, irgi informavo apie pokalbį Valstybės departamente. Prisiminęs Žilinsko žodžius apie dėžes iš URM, Gylie saugotas Švedijoje, Lozoraitis galėjo susieti jas su Gylieš ketinamais parduoti dokumentais. Taip dvi mus dominančios dėžės iš Kauno atsidūrė LDT dėmesio centre. Daužvardžiui dar buvo pranešta, kad minėtos 22 dėžės (crates) per kitą pokalbį Valstybės departamente jau buvo vadinamos bylomis (cases), t.y., nurodytas mažesnis dokumentų kiekis. Kokius dokumentus siūlyta pirkti, neišsiaiškinta.

Diplomatų „detektyviniai“ tyrimai

Kajeckas, sužinojęs apie dėžes iš Kauno, tarp lietuvių emigrantų ėmė ieškoti žmonių, ką nors apie jas žinančių ir galinčių suteikti kokios nors informacijos. Kovo pabaigoje tuo klausimu jis parašė laišką į Čikagą ten gyvenusiai Bronei

Lietuvos diplomatas Vytautas Gylis

Liūdžiutei, nuo 1926 iki 1940 metų dirbusiai URM Politikos departamente šifruotoja ir slaptą archyvą tvarkytoja. Savo ruožtu į ją kreipėsi ir Daužvardis, rezidavęs Čikagoje. Balandžio pradžioje susitikęs su Liūdžiute, apie tai lakoniškai, pusiau koduotai informavo Kajecką: „Buvo užėjusi Bronė. Ji sakė, kad Vyt.[autas] buvo šį tą išsivežęs. Kas atsitiko – nežinanti. Daug ką ji su pagalbininkais „iškepinusi“, didžiumą pasilikusi.“ Taigi Liūdžiute patvirtino, kad Gylis tikrai paėmė dokumentus iš URM. Kas su jais atsitiko vėliau, nežinanti. Paaiškino, kad 1940 m. birželio 15 d., sovietų kariuomenei jau žygiuojant į Kauną, ji kartu su kita URM slaptą archyvą darbuotoja Marcelė Kubiliūte sudeginusi („iškepinusi“) nemažai to archyvo dokumentų, bet dauguma jų liko.

Du atsakingi to meto URM darbuotojai – Edwardas Turauskas ir Valentinas Gustainis – savo atsiminimuose nurodo davę įsakymą sunaikinti slaptą archyvą dokumentus. Turauskas rašė: „Čia turiu dar iš atminties pastebėti, kad išvykdamas daviau abiem *slaptistėm* (M. Kubiliūtei ir Br. Liūdžiutei) įsakymą naikinti slaptą URM-jos archyvą, ypač tokius tekstus, kurie gali Sov. akyse „kompromituoti“ asmenis. Tatai, kiek vėliau patyriau, ir buvo daroma nuo šeštadienio popietės ligi pirmadienio ryto, nes niekas iš Sovietų pareigūnų į URM-ją tuo metu nebuvo užėjęs ir į jos gyvenimą įsikišęs.“ Gustainis, tuo metu buvęs ELTOS direktoriumi, prisiminė: „Pagalvojau apie Užsienio reikalų ministerijoje laikomus slaptame archyve dokumentus. Kas ten buvo laikoma ir kaip, aš niekad nebuvau pasiteiravęs. Tik žinojau, kad slaptų dokumentų ir šifrų archyvas ministerijoje buvo. Žinojau, kad jame darbavosi dvi labai ištikimos lietuvaitės – Marcelė Kubiliūtė ir Bronė Liūdžiūtė. Niekieno neraginamas, aš tuo dvi „slaptistes“ įspėjau, kad pasiruoštų slapčiausius dokumentus, judviejų žinioje esančius, sudeginti, pasakęs galutinį žodį duosiąs aš pats. Kai man pranešė, kad pirmieji tankai jau rieda į Kauną, telefonu paskambinau „slaptistėms“, trumpai paliepdamas: „Na, mergaitės, atėjo valanda“. Kokia tai buvo valanda ir ką jos turėjo veikti, aiškinti nereikėjo... Ir niekad man neteko patirti, kiek ir kokių slaptų dokumentų tenai tuodvi slaptą archyvą darbuotojos sudegino, nes sekančiomis dienomis ir aš su ministerija galutinai atsiveikinau, nespėjęs toms merginoms net rankos paduoti.“ Kitas asmuo, į kurį kreiptasi tuo pačiu klausimu, buvo Mykolas Krupavičius, 1945-1955 m. ėjęs VLIK'o pirmininko pareigas. V.Gylis buvo šio komiteto atstovas Švedijoje, taigi Krupavičiaus teirautasi, ar kraustydamasis į Kanadą, diplomatas neužsiminė apie kokias nors archyvinę bylą, ar iš VLIK'o nepraešė lėšų joms pervežti. Į abu klausimus atsakyta neigiamai.

(Tęsinys kitame TŽ numeryje)

Kanados įvykių apžvalga

NELAIMĖ IRANE

Sausio 8 d. Irano raketa prie Tehrano sunaikino Ukrainos avialinijų lėktuvą su 176 keleiviais, tarp jų – 57 kanadiečiai. Tai buvo Irano kerštas, paleidžiant ir kitas raketas prieš JAV pajėgas Irake už prezidento D. Trump įsakymu nužudytą Irano generolą Quassem Soleimani sausio 3 d. Kanados ministeris pirmininkas Justin Trudeau teigė, jog tai aiškus aštrėjančių JAV santykių su Iranu požymis. Kana-

diečiams daug klausimų kelia tai, kad JAV vadovybė nebuvo pranešusi Kanadai apie planus nužudyti generolą, nors Irake tebėra šimtai Kanados kareivių. Šio JAV ir Irano konflikto pasekmė – žuvę kanadiečiai, skridę iš Tehrano per Kijevą namo į Kanadą. Daugelis jų – Kanados piliečiai, Toronto, Edmontono, mokytojai ir studentai, buvę iraniečiai, lanke savo šeimas švenčių proga.

NAUJA PREKYBOS SUTARTIS NEPALANKI KANADAI

JAV prekybos sutartis su Kinija, pasirašyta Vašingtone sausio 15 d., gali labiausiai pakenkti Kanadai ir Meksikai, skelbia laikraštis *Globe and Mail*. Numatoma, kad Kinija pirsks iki 50 bln. JAV dolerių vertės daugiau JAV energetikos gaminių ir taip pat išleis 32 bln. JAV dolerių daugiau žemės ūkio srityje dviejų metų laikotarpyje. Taip pat pradžioje padidinti gaminių prekybos apimtis iki dešimčių bilijonų. Toks ekonominės veiklos

sustiprinimas padės sumažinti JAV-Kinijos įtampą ir atvers tarptautinę prekybą. Tačiau gali nukentėti Kanados ir Meksikos prekyba su JAV, ypač Kanados sojos pupelių, kanolos aliejaus, šaldytos kiaulienos, lęšių, pupų, kviečių, anglies ir jūros gėrybių gaminių eksportas. Ši JAV-Kinijos prekybos sutartis savo ruožtu paveiks Hongkongą, Pietų Korėją, Taivanį, Malaiziją, Japoniją, Australiją ir kai kuriuos Europos sąjungos kraštus.

P.MACKAY GRĮŽTA Į POLITIKĄ

Peter MacKay oficialiai pranešė, kad dalyvaus naujo federacinės konservatorių partijos vadovo rinkimuose, kai dėl nesėkmingų rinkimų ir naudojimosi partijos lėšomis asmeniniams reikalams buvo priverstas pasitraukti A.Scheer. P.MacKay, buvęs konservatorių vyriausybės narys S.Harper vadovavimo

laikais, vėliau pasitraukęs iš politinės veiklos, vėl nutarė grįžti į politinį gyvenimą. Savo būsimos rinkiminės kampanijos vadybininku jis pasirinko parlamento narį konservatorių Alex Nuttol, viešųjų ryšių atstovu M.Diamond – Ontario premjero Doug Ford buvusios rinkiminės kampanijos vadovą.

KARALIŠKOJI PORA RENKASI KANADĄ

Sausio pradžioje, po atostogų Kanados vakaruose, D. Britanijos karalaitis Harry ir Sussex kunigaikštienė, buvusi aktorė Meghan Markle pranešė norintys atsiriboti nuo karališkosios šeimos ir bent pusę laiko apsigyventi Kanadoje, nepriklausomai nuo karalienės Elzbietos išsilaikyti finansiskai. Karalienė iš principo sutiko su poros planais, o pasitarimai apie jų vaidmenį karališkojoje šeimoje vyks

artimoje ateityje. Ministeris pirmininkas J. Trudeau jokios nuomonės šia tema nepareiškė, teigdamas, kad dar viskas turi būti aptarta. Vis tik Kanados spaudoje kilo spėliojimai ir nuogastavimai apie išlaidas, kurias teks Kanados mokesčių mokėtojams apmokėti princo ir kunigaikštienės apsaugai, jiems čia gyvenant. Tai gali siekti daugiau kaip \$10 milijonų metams.

MOKYTOJŲ STREIKAS

Viešųjų pradžios mokyklų mokytojai bei kiti švietimo tarnautojai streikavo sausio 20 d., nutrūkus deryboms su provincijos vyriausybe. Dalyvavo profsąjungos nariai Toronto, York regiono, Ottawa-Carleton ir Katalikų tarybos prieš-pradinio švietimo tarnautojai. EFTO unija, atstovaujanti 60,000 pradžios mokyklų mokytojų ir tarnautojų, prašo padidinti atlyginimus pagal didėjančias dėl nuvertėjimo pragyvenimo išlaidas. Konservatorių vyriausybė viešųjų paslaugų sektoriui skiria tik vieno nuošimčio pakėlimus. EFTO teigimu,

švietimo ministeris Stephen Lecce derybininkams neleidžia svarstyti mokytojams ir mokiniams svarbiausių klausimų. Pirmą kartą per 20 metų visos mokytojų profsąjungos dalyvauja streikuose, įskaitant darbą griežtai laikantis sutarties taisyklių (pareigų sumažinimą – *work-to-rule*) ir vienos dienos darbo stabdymu. Ministeris teigė, kad vyriausybė apmokės tėvams iki \$60 dienai už kiekvieno vaiko priežiūrą, jeigu bus uždamos mokyklos. Tai galėtų kainuoti provincijai \$48 mln. per dieną.

Parengta pagal Kanados spaudą